«сверив» понимание прав администрацией вуза (работниками деканатов), преподавателями и студентами, а затем предложить студентам письменно сформулировать свое понимание. С использованием метода контент-анализа можно выбрать наиболее распространенные формулировки и использовать их для информирования студентов.

В заключение отметим, что для реализации в образовании ключевых ценностей Болонского процесса и гражданского общества недостаточно просто сформулировать академические права студентов в федеральном законе. Важно, чтобы они были правильно поняты как администрацией вузов, преподавателями, так и самими студентами, чтобы были осознаны значимость, личностные смыслы их реализации. Только тогда студент станет полноценным субъектом реализации своих прав и активным членом гражданского общества.

РОЗВИТОК ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Аліна Семенюта
магіст спеціальності «Дошкільна освіта»
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
E-mail: pere-moha@ukr.net

Система цінностей є динамічною системою, що формується в процесі всього періоду виховання і соціалізації, і відіграє провідну роль в процесі прийняття рішення, що дозволяє вирішувати, що для людини значимо й важливо в житті. Важливість вивчення ціннісних орієнтацій дуже велика, так

як вони є орієнтирами подальшого життя людей, особливо питання особистісного розвитку фахівця-педагога. Саме цей аспект висвітлюються з урахуванням ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів (М. Бабій, О. Бондаренко, О. Бондарчук, С. Кульневич, М. Савчин, В. Рибалка та ін.) та їх розвиток (М. Боднар, І. Галян, О. Галян, Н. Саліхова й ін.).

При цьому, як підтверджують результати досліджень, на розвиток ціннісних орієнтацій суттєво впливає його професійне становлення (О. Асмолов, Т. Вілюжаніна, С. Єрмакова, З. Карпенко, Д. Леонтьєв, В. Мицько, Г. Радчук, Л. Романюк, та ін.). Особистісні та громадські цінності людини управляють його потребами, що впливають на формування цілей, які в свою чергу формують ставлення до навколишньої дійсності і проявляються в судженнях, які мотивують дії.

Дослідженням цінностей і ціннісних орієнтацій займалися: В. В. Столін, Д. О. Леонтьєв, О. М. Бакурадзе, А. Я. Разіна, Е. А. Арутюнян, М. Рокич, В. Б. Ольшанський, Т. Парсонс. Так, А. Я. Разіна, розуміє під цінністю «самостійний по відношенню до окремого суб'єкта варіант оцінного досвіду, об'єктивований в штучних формах специфічної предметності». Іншу сторону ціннісних орієнтацій розглядає Е. А. Арутюнян, який стверджував, що процес трансформації соціальних цінностей в особистісні здійснюється через момент практичної включеності суб'єкта в соціальні відносини, в специфічне «мікросередовище» – соціальну групу, яка є «ретранслятором» цінностей суспільства. В. Б. Ольшанський під ціннісними орієнтаціями розуміє мету, прагнення, бажання, життєві ідеали, систему певних норм. Згідно Т. Парсонса значення «мотиваційних орієнтацій» полягає в тому, що вони безпосередньо пов'язують ситуацію із діячем. Механізм дії ціннісних орієнтацій опосередкований всім соціально – культурним досвідом індивіда. Ціннісні орієнтації звернені на виконання норм, стандартів, критерії відбору.

Узагальнюючи різні підходи з приводу розуміння ціннісних орієнтацій, можна підкреслити, що *ціннісні орієнтації* – це

елементи внутрішньої структури особистості, що сформовані та закріплені життєвим досвідом індивіда в ході процесів соціалізації та соціальної адаптації, що обмежують вагоме від невагомого через прийняття особистістю певних цінностей.

Водночас, за межами уваги дослідників досі залишається системний аналіз психологічних закономірностей розвитку ціннісних орієнтацій майбутніх вихователів упродовж їх навчання у ЗВО. Саме в цей період – коли активно закладаються й осмислюються самою молоддю її базові професійні якості – необхідно виважений психолого-педагогічний супровід зазначеного процесу.

До ціннісних орієнтацій у майбутніх вихователів відносяться як зовнішні психологічні фактори: цілі в житті, активні соціальні контакти, матеріальне становище, професійна діяльність, так і внутрішні – рівень розвитку когнітивної та емоційно-вольової сфер, особливості соціального середовища, характер і форма психологічного впливу, специфіка порушень професійної діяльності. Як зауважує Б. Ананьєв, вибір майбутньої професії, ціннісна орієнтація на будь-яку сферу суспільного життя, ідеали та цілі, що зумовлюють суспільну поведінку та відносини, – це ті компоненти, які характеризують вдалий старт самостійної професійної діяльності людини.

Але ж сформовані ціннісні орієнтації студентів – вихователів дошкільного навчального закладу – передбачають не тільки наявність прийнятих *загальнолюдських, професійних та індивідуальних* цінностей у їх гармонійному взаємозв'язку, а й системи цінностей, які мають важливу роль у становленні фахівця – майбутнього вихователя. Основні типи систем цінностей за В. В. Гаврилюк, Н. О. Трикоз та Б. А. Барабанщиковим представлено на рисунку 1.

Безумовно, центральною в цій ієрархізованій системі повинен бути розвиток дитини-дошкільника. як провідний стимул невпинного професійного самовдосконалення.

Таким чином, визначено, що ціннісні орієнтації – це комплексна, багаторівнева, ієрархізована структура, яка включає

в себе сукупність цінностей і цілісно впливає на становлення та розвиток інших сфер життєдіяльності людини. Формування ціннісно-смислової сфери – це процес прийняття, трансформації, засвоєння життєвих смислів з метою подальшого розвитку індивідуальних утворень у структурі спрямованості особистості.

Рис. 1. *Основні типи систем цінностей за В. В. Гаврилюк, Н. О. Трикоз та Б. А. Барабанщиковим*